

3. Курило О. В. Нові тенденції у фінансовій політиці України в умовах економічної та політичної нестабільності. *Економіка: теорія та практика : наук.-практ. журн.* Київ. ін-ту банк. справи. 2017. №1(9). С. 62-66.

4. Лучка А. В. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів: теоретичні основи та вітчизняна практика. *Світ фінансів.* 2017. 1 (6). С. 19-31.

5. Сафонова Л., Степанюк Н. Ризики бюджетного фінансування в Україні: чинники та шляхи мінімізації. *Світ фінансів.* 2017. № 1. С. 82-90.

Морозюк Олександр Олександрович

*Головний спеціаліст з питань житлово-комунального господарства
Малолубашанської сільської ради Костопільського району Рівненської області*

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Концептуальні основи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України №333-р від 01.04.2014 р. Потреба у прийнятті концептуальних засад була зумовлена низкою негативних чинників, а саме:

–розвиток місцевого самоврядування зупинився на рівні територіальних громад після прийняття Конституції України та відповідних нормативно-правових актів щодо місцевого самоврядування, оскільки матеріально-фінансова база територіальних громад не могла на належному рівні забезпечити усі повноваження місцевого самоврядування;

–потреби суспільства, що постійно розвивається, зростають, а відповідно потребує вдосконалення й існуюча система місцевого самоврядування;

–незабезпечення місцевим самоврядуванням функціональної підтримки сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню якісних і

доступних адміністративних і соціальних послуг шляхом сталого розвитку громади;

–система територіальної організації влади не відповідає розвитку суспільства і потребує підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території;

–наявність недоліків в адміністративно-територіальному устрої, що й зумовило дефекти територіальної організації влади. Такими дефектами територіальної організації влади є: відсутність цілісної території адміністративно-територіальної одиниці базового рівня; перебування територіальної громади села, селища, міста у складі іншої територіальної громади або на території іншої адміністративно-територіальної одиниці, територіальної громади району в місті;

–конфліктність відносин між органами публічної влади на місцях, а саме між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади та ін.

Наведені чинники та динамічний розвиток суспільних відносин зумовлюють необхідність синергійного розгляду місцевого самоврядування та територіальної організації влади у контексті реформ децентралізації в Україні.

Під поняттям бюджетної децентралізації розуміють процес передачі повноважень (функцій, компетентності, відповідальності) від центральних органів влади до місцевих. Іншими словами, це є перерозподіл функцій і повноважень єдиної державної влади між відповідними органами державної влади з одного боку, і органами регіонального (місцевого) самоврядування з іншого боку [1] на виконання першочергових заходів та завдань щодо сталого розвитку територій на місцях а не лише столиці України. Таким чином центральні органи влади намагаються перекласти частину власних функцій з підкріпленими фінансовими ресурсами на органи місцевого самоврядування з метою кращого надання суспільних послуг на основі принципу субсидіарності. Центральні органи влади обмежуються лише виконанням загальнодержавних функцій, які не враховують особистих інтересів громадян, а лише інтереси

суспільства, в той час як максимально враховувати інтереси громадян, які проживають на певній території і об'єднані у територіальні громади, повинні органи місцевого самоврядування на основі сформованих ними фондів фінансових ресурсів.

Так в 2015 році було прийнято зміни до Бюджетного кодексу в плані реформування міжбюджетних відносин в Україні. Зокрема це стосувалось зростання ресурсів місцевих бюджетів, які з 2015 року збільшилися в рази. Аналіз виконання місцевих бюджетів уже за 2015 рік показав, що приріст надходжень до загального фонду у порівнянні з 2014 роком склав 29,6 млрд грн, або 42,0 %, тоді як за експертною оцінкою фахівців Міністерства фінансів він прогнозувався в сумі 22,4 млрд гривень. Протягом усього періоду реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів показують стрімку позитивну динаміку [2]. Оскільки система забезпечувала автономність прийняття місцевих бюджетів і децентралізацію, то такі зміни дали позитивний ефект, і доходи місцевих бюджетів зросли у два-три рази. Тобто у розпорядженні органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад які об'єдналися найпершими сконцентрувався достатньо потужний ресурс для вирішення проблем громади а це: питання ремонтів давно застарілої транспортної, інженерної інфраструктури, проведення ремонтів установ комунальної власності із застосуванням заходів щодо енергозбереження, що в подальшому дало економію коштів за рахунок меншого споживання енергоресурсів, зекономлені кошти громади використали на розвиток інфраструктури.

Для прикладу Малолюбашанська об'єднана територіальна громада Костопільського району Рівненської області, яка створилась на початку 2018 року. До об'єднання власні доходи становили: Малолюбашанської сільської ради 6 млн.795тис. 145грн., Мирненської сільської ради – 1млн. 200 тис. 907грн., Мащанської сільської ради – 1млн.102тис.616 грн. - всього: 9 млн. 098 тис. 669 грн [3].

Завдяки децентралізації після об'єднання надійшло власних доходів за 2018 рік – 18 млн. 475 тис.642 грн., за 2019 рік – 23млн. 649 тис. 948 грн., за десять місяців 2020 року - 30 млн. 113 тис. 739 грн.

У порівнянні з 2018 роком від створення об'єднаної громади в 2019 році доходи бюджету Малолюбашанської ОТГ зросли до загального та спеціального фондів разом з урахуванням міжбюджетних трансфертів становили 55,4 млн грн. Обсяг власних доходів на одного мешканця у 2018 році становив 3203,1 грн., а в 2019 році цей показник склав 3344,0 грн.

Переважна частка доходів надійшла до загального фонду бюджету громади (частка спеціального фонду у структурі доходів 2018 року склала 3 %).

У 2018 році податкові надходження склали 33% усіх доходів бюджету Малолюбашанської ОТГ з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного та інших місцевих бюджетів, а у 2019 році їх частка складала 34,9%. Їх надходження склали 18,2 млн. грн.

Значну частину надходжень бюджету Малолюбашанської ОТГ склали міжбюджетні трансферти. У 2018 році їх надійшло до бюджету громади у сумі 36,4 млн. грн, і їх частка у загальній структурі доходів становила 66 %. На 2019 рік цей показник мав 33,9 млн. грн, або 63,8% усіх доходів ОТГ [3].

Процес децентралізації, що відбувається в Україні, на сьогоднішній день став однією з найважливіших змін [4]. І хоч головною метою цієї реформи є створення ефективної структури органів місцевого самоврядування з ознаками відкритості та гнучкості, що сприятиме зміцненню представницьких систем прийняття рішень на рівні територіальних громад. Однією з перших проблем, що постала перед процесом реформування, починаючи з початкових етапів його провадження, стала необізнаність та недовіра громадськості до майбутніх змін та частину органів місцевого самоврядування щодо успішності реалізації реформи децентралізації та її запровадження на всю територію України.

Децентралізація є однією з базових умов незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади, саме тому в умовах кризового періоду української державності дослідження питання бюджетної децентралізації є

особливо актуальним і виходить на перший план. В умовах реформування усіх сфер життєдіяльності в Україні на європейських принципах, організація органів місцевого самоврядування, діяльність яких має базуватися на принципах Європейської хартії місцевого самоврядування, є одним з найважливіших та найактуальніших завдань для нашої держави. Без проведення реформ органів місцевого самоврядування, здійснення процесів фінансової децентралізації неможливо вийти на новий рівень в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад.

Проте бюджетна децентралізація не повинна бути виділенням додаткових субвенцій з збереженням фінансових схем на місцевому рівні, а вона має бути принципово новою системою міжбюджетних відносин з більшою фінансовою самостійністю і, відповідно, більшою відповідальністю органів місцевого самоврядування. Бюджетна децентралізація повинна передбачати не лише нові джерела надходжень до місцевих бюджетів, але і нові інструменти впливу місцевих громад на економічне зростання адміністративно-регіональної одиниці та на нарощення бази доходів.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу. Аналітична доповідь. Авт.: Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. Національний інститут стратегічних досліджень. К.: 2019. 115 с.

2. Квасниця О. В., Русін В. М. Вплив фінансової політики на розвиток регіонів в умовах децентралізації. *Економічний аналіз*. 2018. №28(4) С.321-330.

3. Офіційний сайт Малолубашанської сільської ради. URL: <https://mlubashanska-gromada.gov.ua/>.

4. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування URL: [http://C:/Users/User/Downloads/frvu_2016_2_23%20\(2\).pdf](http://C:/Users/User/Downloads/frvu_2016_2_23%20(2).pdf).